

Amsterdam, 13 juli 2026

Geachte heer Koenders,

Binnen een context waarin internationale waardeketens onder druk staan en geopolitieke spanningen, klimaatverandering en groeiende ongelijkheid vragen om helder en consistent buitenlandbeleid, heeft minister Sjoerdsma van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking de Adviesraad Internationale Vraagstukken gevraagd te adviseren over de toekomst van ontwikkelingssamenwerking als onderdeel van het bredere buitenlandbeleid. Binnen dit beleid heeft de minister de ambitie de beleidsterreinen ontwikkelingssamenwerking en International Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) beter op elkaar aan te laten sluiten. Als hét Nederlandse netwerk van maatschappelijke organisaties en vakbonden die zich inzetten voor MVO deelt het MVO Platform graag onze aanbevelingen met u en hoopt dat deze uw advies verrijken.

Beleidscoherentie ontwikkelingssamenwerking en handel

Een gecombineerd beleid op ontwikkelingssamenwerking en internationale handel is zinvol, want effectief handelsbeleid draagt bij aan zowel een verbeterde mensenrechtensituatie en duurzame economische ontwikkeling in productielanden, als weerbare en robuuste waardeketens. Om dit te realiseren is het echter belangrijk dat bedrijven ondernemen volgens het internationale normenkader voor MVO en echt werk maken van het aanpakken van misstanden, zoals kinderarbeid, uitbuiting en ontbossing, in hun waardeketens. Het MVO Platform zet hieronder graag uiteen waarom wetgeving, flankerende maatregelen, aanpak van onderliggende oorzaken en versterking van het maatschappelijk middenveld essentiële pijlers zijn voor effectief overheidsbeleid op het gebied van zowel handel als ontwikkelingssamenwerking.

1 – Verplichting beleid dat aansluit met het internationale normenkader

Het MVO Platform verwacht van de Nederlandse overheid stevig inzet op bescherming en bevordering van internationale normen. Voor IMVO bestaat het internationaal normenkader uit de VN-Principes voor Bedrijfsleven en Mensenrechten en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, waar ook Nederland zich herhaaldelijk aan heeft gecommitteerd. Middels een doordachte mix van vrijwillig en verplichtend MVO-beleid dat nauw aansluit bij dit normenkader kan overheid een duidelijkere norm voor MVO voor bedrijven stellen. Robuuste MVO-wetgeving beschermt betrokkenen in internationale waardeketens tegen misstanden, faciliteert toegang tot recht, belooft duurzame productie en bedrijfsvoering, en zorgt voor toekomstbestendige waardeketens. Essentieel daarbij is dat het bestaande niveau van bescherming voor mensenrechten, dierenwelzijn, milieu en klimaat behouden blijft en niet wordt afgebroken.

De aanstaande Wet voor internationaal verantwoord ondernemen (Wivo) is, samen met de implementatie van de EU-antidwangarbeidverordening en ontbossingsverordening, een belangrijke stap richting structurele aanpak van misstanden in internationale waardeketens en het verankeren van internationale MVO-normen binnen nationale wetgeving. Voor een gelijk speelveld tussen bedrijven is het echter noodzakelijk dat MVO-wetgeving op meer bedrijven van toepassing is. Het uitbreiden van nationale wetgeving naar meer bedrijven en het bevorderen van de komst van een VN-Verdrag voor maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn stappen die het MVO Platform de Nederlandse overheid richting 2040 aanbeveelt om te nemen.

2 - Flankerend beleid dat naleving van het MVO-normenkader stimuleert

De introductie van MVO-wetgeving alleen is echter niet voldoende om misstanden in internationale waardeketens uit te bannen. Om naleving van het internationale normenkader te bevorderen is flankerend beleid nodig dat gericht is op het zowel het Nederlandse bedrijfsleven, als bedrijven en betrokkenen in lokale economieën. Voorlichting door de overheid, zowel binnen Nederland als door ambassades, en het bieden van ondersteuning bij de interpretatie en naleving van wetgeving door bedrijven en hun ketenpartners blijft cruciaal.

Daarbij is het belangrijk om beleidsinstrumenten niet louter te richten op economische ontwikkeling en handelsbevordering binnen enkele landen en sectoren, maar juist in te zetten op breed bereik en landoverstijgende en systeemgerichte verandering binnen internationale waardeketens met meest ernstige mensenrechten-, milieu- en klimaatrisico's. Overheidsinzet moet bovendien niet alleen Nederlands belang voorop stellen, maar evengoed ook lokaal zorgen voor duurzame economische ontwikkeling, waardig werk, eerlijke arbeidsomstandigheden en het aanpakken van misstanden in waardeketens. Door aan te sluiten bij de prioriteiten van landen in het mondiale Zuiden worden zowel de lokale impact, als duurzame en strategische relaties voor Nederland versterkt.

Door meer ambitie te tonen in het eigen beleid rondom Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) kan de overheid eerlijke en duurzame productie en consumptie verder stimuleren. Naleving van de OESO-richtlijnen zou bovendien rijksbreed gestimuleerd moeten worden, onder andere door zakendoen conform deze richtlijnen rijksbreed als voorwaarde te stellen voor overheidsfinanciering. Ook in handels- en investeringsverdragen moet IMVO integraal als uitgangspunt worden meegenomen. Daarnaast blijft, conform de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en het Internationale Gerechtshof, ambitieuze overheidsinzet nodig om de emissies van bedrijven te reduceren en reguleren in lijn met het Parijs-akkoord.

3 - Aanpakken van onderliggende oorzaken van misstanden

Voor brede welvaart zijn wetgeving belangrijk en flankerend beleid noodzakelijk. Maar regels alleen resulteren nog niet in eerlijke, weerbare en toekomstbestendige waardeketens. Veel problemen in ketens ontstaan niet alleen door gebrek aan regels, maar ook door hoe bedrijven internationaal hun structuur en bedrijfsvoering inrichten en hoe waarde, risico's en verantwoordelijkheid in waardeketens worden gedeeld. Het aanpakken van misstanden in waardeketens vraagt daarom meer dan risicobeheersing en het toepassen van de OESO-richtlijnen. Het vraagt ook om het aanpakken van onderliggende oorzaken van misstanden, waaronder de complexiteit van waardeketens en gebrek aan transparantie, structureel te lage inkooprijzen en oneerlijke handelspraktijken. Echte verandering in waardeketens ontstaan pas als ook de manier waarop bedrijven hun bedrijfsvoering inrichten en inkopen bij hun toeleveranciers structureel verandert. Dit vraagt ook om stevige overheidsinzet en -beleid hierop. Het is belangrijk dat Nederland op nationaal en internationaal toewerkt naar een gelijk speelveld voor bedrijven die zich nu al inzetten voor eerlijke handel en waardeketens ten opzichte van bedrijven die dat nog niet doen.

4- Versterk de rol van maatschappelijke organisaties en vakbonden

Ondanks krimpende maatschappelijke ruimte, houden maatschappelijke organisaties en vakbonden, inclusief mensenrechtenverdedigers en organisaties die een kritische waakhondfunctie vervullen, overheid en bedrijfsleven scherp en helpen zij vooruitgang op het gebied van MVO te realiseren. Zo leveren zij door hun uitgebreide expertise, praktijkervaring met het verduurzamen van waardeketens en

wereldwijde netwerk van organisaties die toegang bieden tot werkenden, producenten en belanghebbenden een essentiële bijdrage aan zowel de ontwikkeling, als de uitvoering en monitoring van MVO-beleid door bedrijven en overheden.

Om effectieve aanpak van misstanden in productielanden te bestendigen pleit het MVO Platform daarom voor structurele versterking van het maatschappelijk middenveld internationaal. Een investering in ontwikkelingssamenwerking en beleidscoherentie tussen ontwikkelingssamenwerking, handel en IMVO is hiervoor noodzakelijk. Voor structurele aanpak van misstanden in internationale waardeketens is namelijk een langdurige en bredere inzet en een andere vorm van ondersteuning nodig dan momenteel wordt geboden. Voor strategische en systeemgerichte verandering in waardeketens is namelijk een wereldwijde infrastructuur van maatschappelijke organisaties nodig. Beperkte ondersteuning gericht op enkele handelsketens, in plaats van op de meest ernstige mensenrechten-, dierenwelzijn-, milieu- en klimaatrisico's in waardeketens is ontoereikend.

Het is belangrijk dat bedrijven kunnen blijven rekenen op maatschappelijke organisaties als kritische en onafhankelijke raadgevers. De overheid heeft een belangrijke rol om deze betrokkenheid te faciliteren en te stimuleren. Daarnaast is faciliteren en ondersteunen van structurele en betekenisvolle dialoog en samenwerking tussen bedrijven, overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties, o.a. via gelijkwaardige partnerschappen, sectorale samenwerking en binnen de Dutch Diamond, essentieel om misstanden en risico's op de schending van mensenrechten in complexe internationale waardeketens effectief én efficiënt aan te pakken.

Op naar beleidscoherentie

Het MVO Platform hoopt dat de AIV bovenstaande aanbevelingen ter harte neemt bij de ontwikkeling van uw advies. Mocht u naar aanleiding van onze aanbevelingen nog aanvullende toelichting wensen, dan zijn wij daar zeker voor beschikbaar. Het MVO Platform werkt vervolgens graag met het kabinet aan verdere concretisering van de beleidsvoornemens en aanbevelingen. Met effectief en coherent beleid op het gebied van handel en ontwikkelingssamenwerking kan Nederland namelijk een voortrekkersrol nemen in het realiseren van eerlijke, verantwoorde en toekomstbestendige waardeketens waarin bedrijven wereldwijd ondernemen met respect voor mensenrechten, dierenwelzijn, milieu en klimaat.

Met vriendelijke groet,

Namens de leden van het MVO Platform,
Virginia Sandjojo en Sara Fleischer